

Kompas Cyfrowego Obywatela - Przewodnik Rady Europy

Ramy Programowe dla Edukacji w zakresie Cyfrowego Obywatelstwa

Niniejszy dokument stanowi polskie tłumaczenie „The DCE Planner: A Curriculum Framework for Digital Citizenship Education” - publikacji opracowanej przez Radę Europy w 2025 roku (data dostępu: 1 lipca 2025 r.

<https://www.coe.int/en/web/education/dce-planner>). Jest to poradnik, zawierający szereg wskazówek ułatwiających wzmocnienie kompetencji młodych obywateli w erze cyfrowej. Powstanie Programu wpisuje się w szersze działania Rady Europy na rzecz wspierania edukacji w zakresie obywatelstwa cyfrowego, co stanowi odpowiedź na współczesne wyzwania wynikające z wpływu cyfryzacji na społeczeństwo, prawa człowieka i demokrację. Dokument oferuje ramy programowe (tzw. rubryki) umożliwiające integrację zagadnień cyfrowego obywatelstwa z programami nauczania w szkołach, stanowiąc kompleksowe wsparcie dla kadry pedagogicznej i zarządzającej oświatą

Wspieranie rozwoju młodych obywateli w erze cyfrowej

Ramowy Program Nauczania Obywatelstwa Cyfrowego to ważny zestaw wskazówek ułatwiających wsparcie rozwoju młodych obywateli w erze cyfrowej. Zaprojektowane z myślą o pracownikach sektora edukacji, ramy programowe stanowią praktyczne i użyteczne narzędzie do wzbogacenia programów nauczania o umiejętności i kompetencje niezbędne obywatelom w cyfrowym świecie.

Wszechstronne narzędzie

Ramowy Program Nauczania Obywatelstwa Cyfrowego, zawiera 320 przykładowych efektów uczenia się, uporządkowanych w tzw. rubrykach według grup wiekowych i aspektów życia cyfrowego. Poradnik został opracowany tak, by stanowić użyteczną pomoc dydaktyczną i metodyczną dla szerokiego grona profesjonalistów z dziedziny edukacji. Prosty język i czytelna konstrukcja narzędzia ułatwiają nauczycielom planowanie i realizację celów edukacyjnych. Dyrektorzy szkół skorzystają z programu do aktualizacji planu wychowawczo-profilaktycznego szkoły lub placówki, co jest zgodne z kierunkami polityki oświatowej, zwłaszcza w zakresie edukacji obywatelskiej, zdrowia psychicznego i higieny cyfrowej

<https://www.gov.pl/web/edukacja/podstawowe-kierunki-realizacji-polityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-20252026>

Pedagodzy, doradcy zawodowi mogą się nim posłużyć do planowania rozwoju zawodowego, natomiast organy administracji

oświatowej do monitorowania wyników kształcenia. Specjaliści kształtujący politykę oświatową znajdują w nim wytyczne dotyczące reagowania na aktualne wyzwania edukacyjne, wynikające z wpływu cyfryzacji na społeczeństwo, prawa człowieka i demokrację.

Edukacja obywatelska w erze cyfrowej

Ramowy Program Nauczania Obywatelstwa Cyfrowego to coś więcej niż tylko praktyczne wsparcie dla procesu włączenia cyfrowego obywatelstwa do programów szkolnych. Pomaga stworzyć wspólną wizję tego, co obywatele muszą **wiedzieć, umieć i rozumieć**, aby poradzić sobie z wyzwaniami ery cyfrowej.

Dzięki jasnej wizji i konkretyzacji celów, nauczyciele mogą skupić się na nauczaniu najważniejszych zasad. Należą do nich: etyczne zachowanie, prawa i obowiązki, krytyczne myślenie i demokracja. Wszystko to jest przekazywane w spójny i skuteczny sposób.

Jasne cele i dążenie do aktywnego udziału pomagają kształtować obywatelską pewność siebie uczniów. Dzięki temu uczniowie mogą przejąć kontrolę nad tym, co robią w internecie i aktywnie wpływać na cyfrowe środowisko

Prostota użytkowania

Niezależnie od obszaru zainteresowań, korzystanie z Ramowego Programu Nauczania Obywatelstwa Cyfrowego jest intuicyjne. Wystarczy wybrać efekty uczenia się odpowiednie dla danej sytuacji, a następnie dostosować je, uporządkować lub szczegółowo opracować, zgodnie z indywidualnymi potrzebami.

Obszary tematyczne:

1. Dostępność i włączenie społeczne
2. Uczenie się i kreatywność
3. Umiejętność korzystania z mediów i informacji
4. Etyka i empatia
5. Zdrowie i dobrostan
6. Obecność i komunikacja w sieci
7. Zaangażowanie obywatelskie online
8. Prawa i obowiązki
9. Prywatność i bezpieczeństwo
10. Świadomość konsumencka

Pobierz i rozwijaj RP NOC/KOC/KCO

Niniejszy zasób jest dostępny do pobrania lub interaktywnego użytku online na stronie <https://www.coe.int/en/web/education/dce-planner> (dostęp online 17.07.2025)

Materiał będzie dalej rozwijany, dlatego

zapraszamy do zaangażowania się w ten proces wszystkich interesariuszy, w tym: organizacje społeczeństwa obywatelskiego i przedsiębiorstwa, krajowe i regionalne władze publiczne, profesjonalistów w dziedzinie edukacji (np. nauczycieli, psychologów szkolnych, bibliotekarzy, doradców metodycznych), uczących się (uczniów, studentów), rodziny i opiekunów oraz uniwersytety i instytucje badawcze.

1 - Dostępność i włączenie społeczne

Uczniowie uczą się, jak wykorzystywać technologie w sposób dostępny i użyteczny dla wszystkich.

TEMAT	5-7 (1)	8-11 (2)	12-15 (3)	16-18 (4)
Korzyści płynące z dostępności technologii dla wszystkich	1.1.1. Potrafi podać przykłady, w jaki sposób technologia pomaga ludziom nawiązywać kontakty, dzielić się informacjami i wspólnie się uczyć.	1.2.1 Potrafi podać przykłady, w jaki sposób technologia wspiera dzielenie się pomysłami i współpracę.	1.3.1 Potrafi podać przykłady, w jaki sposób technologia poprawia jakość życia w społeczności lokalnej.	1.4.1 Potrafi podać przykłady, w jaki sposób technologia stwarza obywatelom możliwości udziału w procesach decyzyjnych.
Nowe technologie - większe możliwości	1.1.2 Potrafi przy wsparciu technologii włączać rówieśników do prostych działań opartych na współpracy.	1.2.2 Potrafi opisać, w jaki sposób technologia może wspierać współpracę i wzajemne wsparcie wśród uczniów.	1.3.2 Potrafi opisać, w jaki sposób technologia ułatwia dostęp do usług publicznych.	1.4.2 Potrafi opisać, w jaki sposób technologia przyczynia się do poprawy możliwości edukacyjnych, ekonomicznych i zdrowotnych obywateli.
Technologie wspierające osoby z niepełnosprawnościami.	1.1.3 Potrafi wskazać rodzaje niepełnosprawności, które mogą utrudniać dzieciom korzystanie z urządzeń cyfrowych.	1.2.3 Potrafi podać przykłady narzędzi, które ułatwiają osobom z niepełnosprawnościami korzystanie ze środowiska cyfrowego.	1.3.3 Potrafi ocenić mocne i słabe strony strony internetowej, aplikacji lub innego produktu cyfrowego pod kątem dostępności.	1.4.3 Potrafi uwzględnić zasady dostępności podczas tworzenia cyfrowego zadania lub projektu.

Równość płci, a technologia	1.1.4 Ma świadomość, że dziewczynki i chłopcy oraz kobiety i mężczyźni są tak samo dobrzy w korzystaniu z technologii.	1.2.4 Potrafi ustalić zasady w klasie, które zapewniają równy dostęp do technologii w nauce dla dziewcząt i chłopców.	1.3.4 Rozumie, jaki wpływ mogą mieć różne bariery (społeczne, ekonomiczne, kulturowe) mogą mieć na równość płci w korzystaniu z technologii i środowiska cyfrowego.	1.4.4 Potrafi samodzielnie przeanalizować, w jaki sposób kwestie równości płci są uwzględniane lub pomijane w projektowaniu, rozwoju i wykorzystywaniu technologii.
Włączenie językowe i kulturowe	1.1.5 Potrafi wykorzystać gesty, mimikę, rysunki lub inne formy komunikacji niewerbalnej w kontakcie z osobą mówiącą w innym języku.	1.2.5 Potrafi włączyć elementy języka i kultury innego kraju do opowiadania, prezentacji lub wspólnej aktywności z wykorzystaniem technologii.	1.3.5. Potrafi ocenić, czy platforma internetowa wspiera różnorodność kulturową i jest wolna od stereotypów lub wykluczających treści.	1.4.5 Potrafi opracować zasady projektowania produktu cyfrowego uwzględniające różnorodność językową i kulturową użytkowników.
Cyfrowa luka społeczna	1.1.6 Wie, że nie wszystkie dzieci na świecie mają równy dostęp do technologii cyfrowych.	1.2.6 Potrafi opowiedzieć, co może się wydarzyć, gdy ktoś nie ma dostępu do technologii lub internetu — w domu, w szkole lub w swoim otoczeniu.	1.3.6 Rozumie, że sytuacja społeczno-ekonomiczna danej osoby może wpływać na to, czy ktoś ma dostęp do internetu i urządzeń cyfrowych.	1.4.6. Umie ocenić, jak brak dostępu do technologii wpływa na szanse życiowe — na przykład na edukację, pracę, zdrowie czy udział w życiu społecznym.
Zasady równego dostępu do technologii	1.1.7. Potrafi ustalić własne zasady dzielenia się zabawkami, grania na zmianę i korzystania z urządzeń cyfrowych.	1.2.7. Umie opisać, w jaki sposób zasady i decyzje dorosłych mogą sprawić, że technologia będzie dostępna dla wszystkich.	1.3.7. Rozumie, jak ważny jest dostęp do technologii i potrafi wskazać, co w tym zakresie powinno być dostępne dla każdego.	1.4.7. Potrafi zaproponować rozwiązania, które pomogą zapewnić równość dostępu do technologii dla wszystkich.
Działania na rzecz włączenia cyfrowego	1.1.8. Potrafi wskazać, co można zrobić, aby inne dzieci czuły się zauważone i mile widziane w grupie.	1.2.8 Umie zaproponować wspólne zasady, dzięki którym nikt nie zostanie pominięty przy korzystaniu z urządzeń w klasie.	1.3.8 Potrafi opracować zasady współpracy dla społeczności internetowej, które sprzyjają włączaniu i równości.	1.4.8. Rozumie, na czym polega włączenie cyfrowe, i potrafi ocenić przykłady działań realizowanych w tym obszarze.

2 - Uczenie się i kreatywność

Uczniowie poznają, jak technologia pomaga im się uczyć i rozwijać kreatywność w działaniu na rzecz innych.

TEMAT	5-7 (1)	8-11 (2)	12-15 (3)	16-18 (4)
Jak technologia pomaga nam się uczyć	2.1.1. Potrafi opowiedzieć, czego nauczyła/nauczył się korzystając z technologii.	2.2.1. Umie opowiedzieć, z jakich urządzeń i narzędzi cyfrowych korzysta w szkole oraz jak pomagają mu się uczyć.	2.3.1. Potrafi poddać ocenie proces nauczania w wirtualnej klasie.	2.4.1. Samodzielnie odkrywa, jak technologia AI może wspierać jego/jej naukę.

Cyfrowa kreatywność na rzecz zmiany	2.1.2. Potrafi przygotować prostą pracę multimedialną na temat, który dotyczy innych ludzi (np. równość, pomoc, środowisko).	2.2.2. Umie nagrać lub zaprojektować cyfrową historię lub krótką animację o sprawie, która dotyczy jego otoczenia.	2.3.2. Umie przygotować nagranie audio lub wideo, w którym zabiera głos w sprawie ważnej dla rówieśników.	2.4.2. Potrafi zorganizować kampanię lub wyzwanie online, aby wpłynąć na opinię publiczną w ważnej sprawie.
Tworzymy razem online/Twórcza współpraca w sieci	2.1.3. Potrafi dzielić się z innymi zabawkami, materiałami i pomysłami oraz czekać na swoją kolej podczas wspólnych aktywności.	2.2.3. Umie wykorzystać technologię, aby dzielić się z innymi pomysłami i rozwijać wspólną pracę lub projekt.	2.3.3. Potrafi wykorzystać technologię do prowadzenia lub moderowania grupowej dyskusji albo debaty – także online.	2.4.3. Potrafi wykorzystać technologię do zebrania grupy osób o podobnych zainteresowaniach i brać czynny udział we wspólnej pracy nad projektem online.
Odpowiedzialne tworzenie treści cyfrowych	2.1.4. Rozumie, że ważne jest pytanie o zgodę, zanim użyje się czegoś, co należy do kogoś innego.	2.2.4. Potrafi powiedzieć, jak oznaczyć autora, gdy używa się w sieci czyjegoś pomysłu, tekstu lub zdjęcia.	2.3.4. Umie wyjaśnić, jak upewnić się, że coś jest prawdziwe, zanim opublikuje to w sieci.	2.4.4. Rozumie, że plagiat ma poważne konsekwencje – i potrafi je nazwać z punktu widzenia uczciwości oraz zasad rzetelnej pracy ucznia.
Prawo autorskie	2.1.5. Rozumie, że wszystko, co widzi lub słyszy w internecie, zostało przez kogoś stworzone.	2.2.5. Potrafi wyjaśnić, jak prawo autorskie pomaga chronić to, co sam stworzył w internecie.	2.3.5. Potrafi podać przykłady treści cyfrowych chronionych prawem autorskim i wyjaśnić, jakie są konsekwencje ich używania bez zgody.	2.4.5. Potrafi wyjaśnić, dlaczego tworzenie treści przy pomocy AI może budzić wątpliwości związane z własnością i prawami autorskimi.
Otwarte oprogramowanie i zasoby (Open source)	2.1.6. Tworzy rzeczy, które mogą być przydatne innym – i udostępnia je, by mogli z nich korzystać.	2.2.6. Umie znaleźć darmowe zasoby online, które można legalnie wykorzystać do nauki lub tworzenia własnych treści.	2.3.6. Potrafi wyjaśnić, czym są materiały open source i w jaki sposób można je wykorzystać w projektach szkolnych.	2.4.6. Rozumie, że społeczności open source działają dzięki współpracy oraz wie, w jaki sposób może w nich uczestniczyć.
Kompetencje międzykulturowe	2.1.7. Potrafi rozpoznać muzykę, stroje lub tradycje z różnych stron świata w przyswajanych opowieściach i filmach.	2.2.7. Potrafi nawiązać kontakt z dziećmi z innych szkół – w swoim kraju lub na świecie – korzystając z technologii cyfrowej.	2.3.7. Potrafi wskazać zasady tworzenia treści z szacunkiem dla różnych kultur i tradycji.	2.4.7. Potrafi wskazać sposoby włączania osób reprezentujących różne kultury i odmienne tradycje do grupy online lub do projektu open source.
Odpowiedzialne tworzenie i wdrażanie nowych technologii	2.1.8. Umie podać przykłady, jak być uprzejmym dla innych – w klasie i w internecie.	2.2.8. Potrafi zaproponować, jak można wykorzystać technologię, by nieść pomoc.	2.3.8. Potrafi zaproponować sposoby wykorzystania technologii w odpowiedzi na konkretne wyzwanie w szkole lub społeczności lokalnej.	2.4.8. Umie wskazać przykłady zastosowania technologii w celu poprawy sytuacji społecznej lub ochrony środowiska.

3 - Umiejętność korzystania z mediów i informacji

Uczniowie uczą się rozpoznawać, które informacje w internecie można uznać za wiarygodne.

TEMAT	5-7 (1)	8-11 (2)	12-15 (3)	16-18 (4)
Jak być dobrze poinformowanym – czyli jak szukać, wybierać i sprawdzać informacje, by rozumieć ich sens i odróżnić rzetelne źródła od fałszywych treści.	3.1.1. Zna znaczenie słowa „wiadomości” i wie, że są to informacje o tym, co się teraz dzieje na świecie.	3.2.1. Potrafi korzystać z aplikacji i stron internetowych przyjaznych dzieciom, aby lepiej pojąć sens wiadomości poprzez przyjrzenie się faktom i szczegółom wydarzenia.	3.3.1. Rozumie, że istnieją różne źródła wiadomości w internecie i potrafi wskazać ich wady i zalety.	3.4.1. Wie, że algorytmy pokazują określone wiadomości na podstawie jego/jej działań online i potrafi świadomie wyjść poza informacyjną bańkę.
Kto decyduje, o czym się mówi w mediach	3.1.2. Potrafi opowiedzieć bajkę lub wydarzenie z książki albo filmu dla dzieci z perspektywy różnych postaci.	3.2.2. Umie wytłumaczyć, czym jest chwytliwy nagłówek („clickbait”) i jak przyciąga uwagę ludzi do konkretnych wiadomości.	3.3.2. Potrafi wyjaśnić, czym są „bańki informacyjne” i jak wpływają na postrzeganie świata przez ludzi.	3.4.2. Rozumie, że właściciele mediów mają wpływ na treści publikowane w swoich serwisach informacyjnych, jednocześnie dokonuje oceny, w jakim stopniu interesy właścicieli mediów wpływają na wybór tematów i sposób przedstawiania wiadomości.
Krytyczne myślenie w sieci	3.1.3. W przypadku prostych treści cyfrowych potrafi rozpoznać, które są prawdziwe, a które zmyślane lub udawane.	3.2.3. Wie, jak odróżnić informacje oparte na faktach od osobistych opinii w wiadomościach w internecie.	3.3.3. Potrafi ocenić wiarygodność informacji przekazywanych przez różnych twórców internetowych.	3.4.3. Umie wytłumaczyć, czym są teorie spiskowe i potrafi opisać ich skutki społeczne.
Propaganda i manipulacja	3.1.4. Umie wskazać manipulacje w prostym przekazie wizualnym lub opowieści – np. elementy, które nie pasują lub są nieprawdziwe.	3.2.4. Rozpoznaje techniki manipulacji które mają na celu oszukanie lub zmanipulowanie odbiorcy.	3.3.4. Potrafi rozpoznać techniki propagandowe i inne formy manipulacji wykorzystywane w internecie do kształtowania opinii publicznej.	3.4.4. Potrafi ocenić wpływ dezinformacji w internecie na przebieg kampanii wyborczej.
Dlaczego prawda ma znaczenie	3.1.5. Rozumie, że mówienie nieprawdy może ranić innych i powodować nieporozumienia.	3.2.5. Potrafi wskazać, w jaki sposób zmyślane informacje/dezinformacja w internecie mogą szkodzić dzieciom.	3.3.5. Potrafi podać przykłady taktyk stosowanych w kampaniach dezinformacyjnych, których celem jest zniekształcenie opinii publicznej lub realizacja określonych celów.	3.4.5. Potrafi wyjaśnić, jak nieprawdziwe informacje/sfabrykowane treści i dezinformacja podważają zaufanie do instytucji publicznych i procesu demokratycznego.
Jak znaleźć wiarygodne źródła informacji	3.1.6. Rozumie, kiedy i dlaczego powinien porozmawiać z osobą dorosłą, której ufa, gdy w internecie natknie się na coś dziwnego, nowego lub niepokojącego.	3.2.6. Wie, po czym poznać, że wiadomość w internecie wygląda podejrzanie i może być próbą wprowadzenia w błąd.	3.3.6. Potrafi ocenić wiarygodność wiadomości znalezionej w internecie, korzystając z różnych technik weryfikacji.	3.4.6. Zna cechy odpowiedzialnego dziennikarstwa i potrafi ocenić wiarygodność różnych dostawców treści cyfrowych.

Odpowiedzialne udostępnianie informacji	3.1.7. Rozumie, że jeśli nie ma pewności, czy coś można udostępnić, trzeba zapytać zaufaną osobę dorosłą.	3.2.7. Potrafi podać kilka prostych zasad dotyczących odpowiedzialnego dzielenia się wiadomościami i informacjami w internecie.	3.3.7. Rozumie, że udostępnione przez niego treści mogą być inaczej interpretowane przez różne osoby.	3.4.7. Potrafi zapoznać się z przepisami prawnymi dotyczącymi walki z fałszywymi informacjami w internecie i ocenić ich skuteczność.
Tworzenie własnych materiałów informacyjnych	3.1.8. Potrafi opowiedzieć o czymś, co wydarzyło się w jego rodzinie, wśród znajomych lub w najbliższym otoczeniu.	3.2.8. Umie przygotować krótką relację z wydarzeń szkolnych do gazetki lub na stronę internetową szkoły.	3.3.8. Potrafi przygotować materiał informacyjny o sprawach ważnych dla młodych ludzi i podzielić się nim z innymi online, np. w filmiku lub poście.	3.4.8. Potrafi przeanalizować aktualnie głośny w sieci temat, sprawdzić fakty i stworzyć własną wersję materiału informacyjnego.

4 - Etyka i empatia

Uczniowie uczą się, jaki wpływ na innych mają ich zachowania online.

TEMAT	5-7 (1)	8-11 (2)	12-15 (3)	16-18 (4)
Dlaczego empatia jest ważna w Internecie	4.1.1 Potrafi opowiedzieć, jak lubi korzystać z technologii, na przykład czy woli być sam/a, czy bawić się z przyjaciółmi.	4.2.1 Potrafi wskazać, czym różni się rozmowa online od rozmowy twarzą w twarz.	4.3.1 Potrafi wyjaśnić, dlaczego ludzie często zachowują się w internecie inaczej niż w bezpośrednich relacjach.	4.4.1 Potrafi wyjaśnić, w jaki sposób korzystanie z internetu może wpływać pozytywnie lub negatywnie na stosunek do innych osób.
Myślenie o innych	4.1.2 Wie, że powinien/powinna odnosić się do innych w sieci z taką samą uprzejmością i szacunkiem, jak wobec ludzi w codziennym życiu.	4.2.2 Umie wyjaśnić, czym jest netykieta i dlaczego jej przestrzeganie ma znaczenie.	4.3.2 Zna sposoby okazywania empatii w kontaktach online.	4.4.2 Potrafi opisać sytuacje w internecie, w których inni mogą potrzebować jego/jej wsparcia.
Wspieranie włączenia społecznego/Budowanie inkluzywności	4.1.3 Umie podać sposoby, jak zadbać o to, by nikt nie czuł się wykluczony.	4.2.3 Umie zaproponować konkretne sposoby, by inni czuli się zauważeni i zaangażowani w interakcje online.	4.3.3 Umie rozpoznać, jakie zagrożenia wiążą się z tworzeniem zamkniętych grup w mediach społecznościowych i potrafi zadbać o to, by jego/jej profil był przyjazny dla innych.	4.4.3 Zwraca uwagę na to, czyje opinie lub doświadczenia są pomijane w mediach społecznościowych i szuka sposobów, by je lepiej reprezentować.
Krzywdzące zachowania	4.1.4 Rozumie, że w internecie ludzie mogą zachowywać się nieżyczliwie lub obraźliwie.	4.2.4 Umie rozpoznać różne formy obrażania i wykluczania w sieci.	4.3.4 Potrafi opisać różne sposoby, w jakich może dochodzić do nękania w internecie.	4.4.4 Potrafi wyrazić swoją opinię na temat tego, jak powinniśmy jako społeczeństwo reagować na przemoc i hejt w sieci.

Cyberprzemoc	4.1.5 Wie, że jeśli ktoś celowo i ciągle dokucza drugiej osobie – także online – to jest to przemoc.	4.2.5 Umie wyjaśnić, czym jest cyberprzemoc i jak się objawia.	4.3.5 Wie, że stosowanie przemocy w sieci może mieć konsekwencje osobiste i prawne.	4.4.5 Umie ocenić, w jakim stopniu media społecznościowe przyczyniają się do występowania przemocy online.
Co dzieje się z kimś, kto pada ofiarą przemocy w sieci	4.1.6 Umie opisać, co przeżywa osoba, która pada ofiarą przemocy – np. lęk, wstyd, izolację.	4.2.6 Umie wyjaśnić, że niektóre żarty w internecie mogą sprawić komuś przykrość, nawet jeśli nie miały takiego celu.	4.3.6 Umie powiedzieć, jak dokuczanie w internecie może psuć relacje między uczniami w klasie i co można zrobić, żeby temu zapobiec.	4.4.6 Potrafi wyjaśnić, w jaki sposób nękanie i nadużycia w internecie wpływają na debatę publiczną i proces demokratyczny.
Dbanie o własne bezpieczeństwo online	4.1.7 Wie, że jeśli coś podczas rozmowy w internecie go niepokoi lub czegoś nie rozumie, powinien powiedzieć o tym dorosłemu, któremu ufa.	4.2.7 Umie powiedzieć, jak reagować, gdy ktoś stosuje wobec niego/niej przemoc w internecie.	4.3.7 Potrafi wskazać sposoby dbania o swoje bezpieczeństwo w sieci i ograniczania ryzyka przemocy online.	4.4.7 Wie, jak zapisać dowody oraz potrafi zgłosić przypadki nękania lub przemocy w internecie odpowiednim osobom lub instytucjom.
Reagowanie na potrzeby innych	4.1.8 Potrafi podać pomysły na to, jak być miłym dla innych w szkole, na przykład stworzyć "gazetkę przyjaźni" albo tablicę z podziękowaniami.	4.2.8 Wie, jak zareagować, gdy widzi, że ktoś jest obrażany, wyśmiewany albo źle traktowany w internecie.	4.3.8 Rozumie, że uczniowie mogą uczestniczyć w tworzeniu zasad bezpiecznego korzystania z technologii w szkole i potrafi podać przykłady takiego działania.	4.4.8 Potrafi przeanalizować ogólnopolską kampanię lub program przeciwdziałający cyberprzemocy i ocenić jego skuteczność oraz możliwy wpływ na zachowania młodzieży.

5 - Zdrowie i dobrostan

Uczniowie uczą się, jak korzystanie z technologii wpływa na ich zdrowie psychiczne, fizyczne oraz ogólne samopoczucie.

TEMAT	5-7 (1)	8-11 (2)	12-15 (3)	16-18 (4)
Ogólne korzyści dla zdrowia	5.1.1 Wie, że technologia może pomagać rodzinie dbać o zdrowie (np. przypominać o lekach, pomagać w ćwiczeniach).	5.2.1 Umie opisać, w jaki sposób technologia pomaga utrzymywać przyjaźnie i kontakt z rodziną (np. rozmowy wideo, wiadomości).	5.3.1 Potrafi opisać, jak technologia może wspierać wyrażanie siebie i nawiązywanie nowych relacji.	5.4.1 Umie wskazać, jak technologia wspiera dobrostan grup marginalizowanych i osób w trudnej sytuacji (np. dzięki grupom wsparcia w sieci, aplikacjom wspierającym zdrowie psychiczne, dostępności usług online).
Cyfrowe narzędzia wspierające zdrowie	5.1.2 Potrafi korzystać z aplikacji, stron internetowych lub filmów, które pomagają dzieciom dbać o zdrowie	5.2.2 Umie podać przykłady aplikacji i narzędzi wspierających zdrowie i aktywność fizyczną, odpowiednich dla	5.3.2 Zna przykłady aplikacji, stron lub filmów, które wspierają zdrowie psychiczne młodzieży (np. aplikacje	5.4.2 Potrafi ocenić zalety i zagrożenia korzystania z internetu w celu zdobywania informacji o zdrowiu

	(np. ruch, zdrowe jedzenie, mycie zębów).	swojego wieku (np. liczniki kroków, ćwiczenia dla dzieci).	do relaksacji, dzienniki nastroju).	i porad medycznych (np. wiarygodność źródeł, ryzyko samodiagnozy).
Nadmierne korzystanie z technologii i uzależnienia cyfrowe	5.1.3 Wie dlaczego spędzanie zbyt dużo czasu przed ekranem może być niezdrowe.	5.2.3 Potrafi opisać fizyczne skutki zbyt częstego korzystania z urządzeń cyfrowych (np. zmęczenie, bóle pleców, brak ruchu).	5.3.3 Umie rozpoznać oznaki uzależnienia od smartfona	5.4.3 Potrafi wskazać zagrożenia związane z budowaniem relacji głównie przez internet
Niebezpieczne treści w internecie	5.1.4 Wie, co zrobić, gdy treści w internecie budzą niepokój lub sprawiają, że czuje się źle (np. powiedzieć dorosłemu, zamknąć stronę).	5.2.4 Potrafi wskazać zagrożenia związane z internetowymi wyzwaniem i wytłumaczyć, dlaczego niektóre dzieci w nich uczestniczą.	5.3.4 Umie rozpoznać zagrożenia wynikające z promowania przez influencerów nierealistycznych wzorców wyglądu i stylu życia.	5.4.4 Potrafi wyrazić opinię na temat tego, w jaki sposób społeczeństwo powinno reagować na działania platform internetowych, które promują szkodliwe zachowania, takie jak zaburzenia odżywiania czy samookaleczenia.
Gry a zdrowie/Bezpieczne korzystanie z gier komputerowych	5.1.5 Umie odróżnić bezpieczne sytuacje w grach od ryzykownych lub nieodpowiednich do wieku.	5.2.5 Potrafi wskazać elementy gier, które sprawiają, że trudno przestać grać (np. nagrody, poziomy, powiadomienia).	5.3.5 Potrafi opisać objawy zaburzeń związanych z nadmiernym graniem w gry cyfrowe.	5.4.5 Umie przedyskutować, czy jest etyczne stosowanie w grach komputerowych mechanizmów hazardowych, takich jak skrzynki z losowymi nagrodami („loot-boxy”).
Zachowanie zdrowej równowagi	5.1.6 Rozumie, dlaczego ważne jest robienie regularnych przerw podczas korzystania z ekranów.	5.2.6 Potrafi wymienić podstawowe zasady wspierające zdrowie podczas korzystania z technologii (np. kontrola czasu spędzonego przed ekranem, ruch, sen).	5.3.6 Potrafi wskazać sposoby dbania o równowagę między korzystaniem z technologii a innymi aktywnościami, tak aby uniknąć problemów zdrowotnych związanych z jej nadużywaniem.	5.4.6 Potrafi rozpoznać objawy problematycznego korzystania z technologii, takie jak trudność w oderwaniu się od urządzeń, zaniedbywanie obowiązków, pogorszenie relacji społecznych czy obniżenie nastroju.
Zdrowsza kultura cyfrowa	5.1.7 Potrafi podać przykłady zabaw i aktywności, które nie wymagają korzystania z ekranu.	5.2.7 Potrafi porównać korzyści płynące z grania w gry komputerowe z graniem w gry planszowe, czytaniem książek lub uprawianiem sportu.	5.3.7 Potrafi korzystać z technologii do obserwowania i analizowania własnych nawyków cyfrowych (np. czasu spędzanego online).	5.4.7 Potrafi ocenić, w jakim stopniu obowiązujące przepisy prawne chronią zdrowie i dobrostan użytkowników technologii, oraz rozważyć potrzebę ich aktualizacji lub wzmocnienia.
Działania na rzecz higieny cyfrowej	5.1.8 Potrafi wspólnie z innymi przygotować prosty plan wspierający zdrowe nawyki cyfrowe.	5.2.8 Angażuje się w klasowe działania promujące zdrowe korzystanie z technologii.	5.3.8 Potrafi wskazać negatywne skutki wynikające z modyfikowania wizerunków ciała przy użyciu narzędzi cyfrowych.	5.3.8 Potrafi zaprojektować inicjatywę mającą na celu zwiększenie świadomości negatywnych skutków cyfrowej modyfikacji wizerunku ciała.

6 - Obecność i komunikacja w sieci

Uczniowie uczą się, jak budować i świadomie kształtować swoją cyfrową tożsamość.

TEMAT	5-7 (1)	8-11 (2)	12-15 (3)	16-18 (4)
Świadomość własnego cyfrowego śladu	6.1.1 Potrafi wyjaśnić, dlaczego należy uważać na to, co się mówi w sieci i do kogo się to mówi.	6.2.1. Potrafi wyjaśnić, czym jest jego/jej cyfrowy ślad oraz jakich informacji może on dotyczyć.	6.3.1.Potrafi sprawdzić własny cyfrowy ślad i zastanowić się, co się w nim znajduje.	6.4.1. Potrafi analizować regulaminy i polityki prywatności, aby określić, jakie dane osobowe firmy mogą zbierać i wykorzystywać.
Jak powstaje ślad cyfrowy	6.1.2. Wie, że podczas korzystania z internetu pozostawia w nim informacje, które są zapisywane na zawsze.	6.2.2. Potrafi wyjaśnić, w jaki sposób powstaje jego/jej cyfrowy ślad.	6.3.2. Potrafi opisać, jak jego/jej zachowania online kształtują cyfrowy ślad.	6.4.2. Potrafi analizować swoją historię wyszukiwania i zachowania online oraz określić, jaki wpływ mają one na jego/jej cyfrowy ślad.
Twoja reputacja w Internecie	6.1.3. Rozumie, że jego/jej zachowanie wpływa na to, jak postrzegają jego/ją inni.	6.2.3. Potrafi wyjaśnić czym jest reputacja i wskazać rodzaje zachowań online, które mogą jej zaszkodzić.	6.3.3. Potrafi wyjaśnić, dlaczego ludzie często starają się przedstawiać wyidealizowany obraz siebie w internecie.	6.4.3. Potrafi wyjaśnić, jak presja związana z utrzymywaniem „idealnego” wizerunku online wpływa na jednostki i społeczeństwo.
Awatary i postacie wirtualne	6.1.4. Potrafi powiedzieć, dlaczego lubi wybrane przez siebie awatary lub postacie wirtualne, które go/ją reprezentują.	6.2.4.Potrafi wyjaśnić, w jaki sposób wybór awatarów i postaci wirtualnych mówi innym o jego/jej osobowości i zainteresowaniach.	6.3.4. Potrafi wyjaśnić, jak wybór nazw użytkownika i zdjęć profilowych wpływa na to, jak postrzegają jego/ją inni i jak na niego/nią reagują.	6.4.4. Potrafi omówić, w jakim stopniu ludzie powinni być moralnie odpowiedzialni za postacie, w które wcielają się w wirtualnej rzeczywistości.
Jak inni wpływają na Twoją reputację online	6.1.5. Potrafi opisać, w jaki sposób obraźliwe lub krzywdzące treści mogą się rozprzestrzeniać w internecie.	6.2.5. Potrafi wyjaśnić, w jaki sposób jego/jej reputacja online może być kształtowana przez działania i wypowiedzi znajomych.	6.3.5. Potrafi opisać, jak jego/jej reputacja online może ucieść wskutek działań osób, których nie zna.	6.4.5. Potrafi opisać, jak może chronić swoją reputację online przed szkodliwymi działaniami innych.
Dlaczego cyfrowy ślad ma znaczenie	6.1.6. Wie, że wszystko, co robi w sieci, może być publicznie widoczne i może pozostać tam na długo.	6.2.6. Potrafi wskazać, w jaki sposób udostępnianie informacji osobistych w internecie może wpływać na jego/jej bezpieczeństwo.	6.3.6. Potrafi analizować, w jaki sposób cyfrowy ślad może wpływać na relacje z rówieśnikami i innymi osobami.	6.4.6. Potrafi analizować, w jaki sposób cyfrowy ślad może mieć wpływ na przyszłe możliwości edukacyjne lub zawodowe.
Prawo do kontroli nad własnymi danymi	6.1.7. Rozumie, że może odmówić podania informacji, których nie chce udostępniać, gdy w grze lub na stronie internetowej jest o nie proszony/a.	6.2.7.Potrafi wyjaśnić, jak zaktualizować podstawowe informacje o sobie w internecie, np. nazwę użytkownika lub zdjęcie profilowe.	6.3.7. Potrafi podać przykłady sytuacji, w których ma prawo poprosić platformę o usunięcie zamieszczonych przez siebie treści.	6.4.7. Potrafi wyjaśnić, na czym polega „prawo do bycia zapomnianym” i podać przykłady sytuacji online, w których można z niego skorzystać.

7 - Zaangażowanie obywatelskie online

Uczniowie poznają sposoby wykorzystywania technologii do wprowadzania pozytywnych zmian w swojej społeczności i w społeczeństwie.

TEMAT	5-7 (1)	8-11 (2)	12-15 (3)	16-18 (4)
Poznanie społeczeństwa	7.1.1 Rozumie, kto w społeczeństwie pomaga innym i potrafi wskazać takie osoby jak lekarz, policjant czy strażak.	7.2.1 Umie korzystać z internetu, by znaleźć informacje o instytucjach i organizacjach wspierających dzieci.	7.3.1 Potrafi wyszukiwać informacje online na temat organizacji młodzieżowych i obywatelskich oraz ich działań.	7.4.1 Umie znaleźć i porównać informacje o partiach politycznych, ich poglądach i programach, korzystając z wiarygodnych źródeł internetowych.
Analiza zagadnień i opinii społecznych	7.1.2 Potrafi przedstawić dwie strony jakiejś historii albo dwa różne zdania na dany temat.	7.2.2 Umie wykorzystać technologię, by zebrać i zaprezentować opinie koleżanek i kolegów na temat dotyczący życia szkolnego.	7.3.2 Potrafi wyszukiwać i przedstawiać przy pomocy technologii informacje na temat aktualnych zagadnień obywatelskich.	7.4.2 Umie przeprowadzić badanie opinii publicznej na temat głośnego tematu medialnego, korzystając z dostępnych narzędzi technologicznych, a następnie zaprezentować wyniki.
Wyrażanie opinii i uczestnictwo w dyskusji publicznej	7.1.3 Potrafi uczestniczyć w rozmowie z wykorzystaniem ilustracji, słucha innych i dzieli się własnymi spostrzeżeniami.	7.2.3 Potrafi wskazać i stosować podstawowe zasady kulturalnej dyskusji w środowisku online.	7.3.3 Potrafi ocenić zalety i wady różnych form dyskusji online.	7.4.3 Potrafi omówić trudności związane z prowadzeniem dyskusji na tematy drażliwe i kontrowersyjne w środowisku internetowym.
Zaangażowanie społeczne i obywatelskie	7.1.4 Umie stworzyć prosty przekaz graficzny, wyrażając swoją opinię na temat sprawy, która jest dla niego/niej ważna w najbliższym otoczeniu.	7.2.4 Potrafi przygotować prostą cyfrową wypowiedź – na przykład plakat, prezentację albo nagranie – na temat tego, co chciałby/chciałaby zmienić w świecie.	7.3.4 Potrafi opisać różne narzędzia wykorzystywane do prowadzenia działań rzeczniczych w internecie (np. petycje online, hashtagi, kampanie informacyjne) i wyjaśnić, jak można z nich korzystać, aby wspierać ważne społecznie sprawy.	7.4.4 Potrafi ocenić zalety i wady różnych form aktywności obywatelskiej prowadzonej w internecie, takich jak petycje, kampanie w mediach społecznościowych czy protesty online.
Lobbing	7.1.5 Umie przygotować prostą, obrazkową petycję w sprawie, którą chciałby/chciałaby zmienić, i zebrać kilka „podpisów” poparcia.	7.2.5 Umie przygotować i przeprowadzić cyfrową petycję dotyczącą sprawy ważnej dla uczniów i przekazać ją samorządowi uczniowskiemu.	7.3.5 Potrafi napisać e-mail do wybranej osoby pełniącej funkcję publiczną, aby wyrazić swoje zdanie w ważnej dla niego/niej sprawie.	7.4.5 Potrafi krytycznie ocenić skuteczność wybranego działania lobbingowego prowadzonego w internecie, analizując jego cele, środki i efekty społeczne.

Kampanie i inne działania społeczne./Działania obywatelskie i kampanie społeczne	7.1.6 Potrafi stworzyć prostą cyfrową treść – na przykład plakat – promującą wydarzenie szkolne.	7.2.6. Potrafi zastosować narzędzia cyfrowe do organizacji wydarzenia szkolnego	7.3.6 Umie opisać, jak założyć internetową kampanię społeczną lub grupę wsparcia.	7.4.6 Potrafi zaplanować projekt działań społecznych online, który ma na celu rozwiązanie konkretnego problemu lokalnego.
Głosowanie i podejmowanie decyzji online	7.1.7 Potrafi wziąć udział w prostym głosowaniu online.	7.2.7 Umie wykorzystać technologię do przeprowadzenia szkolnych wyborów.	7.3.7 Umie zaproponować sposoby wykorzystania technologii do zwiększenia zaangażowania uczniów w podejmowanie decyzji w szkole.	7.4.7. Potrafi ocenić zalety i wady głosowania elektronicznego na poziomie lokalnym i krajowym
Działania lokalne	7.1.8 Potrafi wziąć udział w prostym wydarzeniu online w klasie, np. wideokonferencji.	7.2.8 Potrafi przygotować krótki post na temat lokalnego problemu i opublikować go na stronie internetowej szkoły lub w mediach społecznościowych.	7.4.8 Potrafi wykorzystać technologie cyfrowe do promowania lokalnych inicjatyw wolontariackich dla młodych osób.	7.4.8. Potrafi wykorzystywać technologię do badania i promowania lokalnych możliwości wolontariatu dla młodzieży.

8 - Prawa i obowiązki

Uczennice i uczniowie poznają swoje prawa i obowiązki w środowisku cyfrowym.

TEMAT	5-7 (1)	8-11 (2)	12-15 (3)	16-18 (4)
Rozumienie swoich praw	8.1.1 Potrafi opisać, z jakich urządzeń może korzystać, a z jakich nie – i dlaczego.	8.2.1 Umie podać przykłady swoich praw cyfrowych, takich jak prawo do prywatności, wolności wypowiedzi czy ochrony przed szkodliwymi treściami w sieci.	8.3.1 Umie podać przykłady sytuacji, podczas których dochodzi do naruszenia praw cyfrowych dzieci.	8.4.1 Potrafi przedstawić argumenty za i przeciw uznaniu dostępu do internetu za podstawowe prawo człowieka.
Znajomość swoich obowiązków	8.1.2 Umie powiedzieć, co wolno, a czego nie wolno robić podczas używania urządzeń elektronicznych.	8.2.2 Potrafi ustalić z innymi proste zasady – co wolno, a czego nie wolno – podczas komunikacji lub wspólnej zabawy online.	8.3.2 Potrafi podać przykłady zasad obowiązujących na platformach i w aplikacjach oraz wyjaśnić, dlaczego ich przestrzeganie jest ważne.	8.4.2 Potrafi omówić obowiązki osób korzystających z technologii cyfrowych oraz zastanowić się, w jakim stopniu sam/a się do nich stosuje.
Obrona swoich praw	8.1.3 Rozumie, jak powinien/powinna zareagować, gdy ktoś zachowuje się wobec niego/niej niewłaściwie.	8.2.3 Rozumie, co może zrobić, gdy jego/jej prawa w internecie zostaną naruszone.	8.3.3 Umie wskazać osoby i instytucje, do których może się zwrócić w przypadku naruszenia praw w środowisku cyfrowym.	8.4.3 Potrafi opisać działania podejmowane przez platformy cyfrowe w celu ochrony praw użytkowników oraz przeanalizować,

				czy są adekwatne do potrzeb użytkowników.
Dbanie o bezpieczeństwo i dobro innych w środowisku cyfrowym	8.1.4 Rozumie, że powinien/powinna powiedzieć o tym dorosłemu, jeśli zauważy, że komuś dzieje się krzywda.	8.2.4. Wie, jak zgłosić szkodliwe lub niewłaściwe treści dostępne online – na przykład za pomocą odpowiednich funkcji na stronach i w aplikacjach lub informując dorosłych.	8.3.4 Zna sposoby wspólnego dbania o prawa cyfrowe, takie jak reagowanie na hejt, zgłaszanie naruszeń czy promowanie zasad bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z internetu.	8.4.4. Potrafi dostrzec, gdy ktoś ze znajomych potrzebuje pomocy w internecie, i wie, jak odpowiedzialnie reagować.
Wolność wypowiedzi	8.1.5 Umie wyrażać swoje emocje za pomocą prostych narzędzi, takich jak „mapa emocji” lub technika „sygnalizacji świetlnej”.	8.2.5. Potrafi podać przykłady sposobów wyrażania swoich opinii na temat stosowanej technologii.	8.3.5 Potrafi ocenić zalety i wady platform internetowych, które umożliwiają młodym osobom wyrażanie własnego zdania i udział w debacie publicznej.	8.4.5 Potrafi dyskutować na temat granic wolności słowa w internecie.
Przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu	8.1.6 Umie podać przykłady postaci z bajek lub opowieści, które zostały potraktowane niesprawiedliwie.	8.2.6 Potrafi omówić, czy dziewczynki i chłopcy mają takie same możliwości korzystania z technologii.	8.3.6 Umie rozpoznawać różne stereotypy, np. dotyczące płci i rasy w materiałach wizualnych publikowanych w internecie.	8.4.6 Umie wskazać, w jaki sposób systemy sztucznej inteligencji mogą utrwalać istniejące uprzedzenia i dyskryminację.
Przeciwdziałanie mowie nienawiści w internecie	8.1.7 Umie powiedzieć, kiedy czyjeś słowa są miłe i sprawiają, że inni czują się dzięki nim dobrze, a kiedy mogą kogoś zranić lub wykluczyć.	8.2.7 Rozumie, że ludzie różnią się między sobą, i wie, że nie wolno oceniać ani obrażać innych tylko dlatego, że należą do jakiejś grupy.	8.3.7 Potrafi rozpoznać różne formy mowy nienawiści w internecie i wie, jak można na takie zachowania reagować w sposób odpowiedzialny i bezpieczny.	8.4.7 Potrafi ocenić społeczny wpływ mowy nienawiści, zarówno w perspektywie historycznej, jak i w dzisiejszym świecie cyfrowym.
Działania obywatelskie na rzecz praw	8.1.8 Potrafi zabrać głos, gdy widzi coś niewłaściwego, nawet jeśli inni milczą.	8.2.8 Uczestniczy w prostych działaniach edukacyjnych, które mają na celu promowanie praw dzieci w środowisku cyfrowym.	8.3.8 Potrafi zaprojektować film, wpis na blogu lub kampanię w mediach społecznościowych, czego celem jest wzmocnienie ochrony praw młodzieży w środowisku cyfrowym.	8.4.8. Potrafi zaangażować się w działania na rzecz ochrony cyfrowych praw młodzieży, kontaktując się z przedstawicielem instytucji publicznych.

9 - Prywatność i bezpieczeństwo

Uczniowie uczą się, jak chronić siebie i innych w środowisku online

TEMAT	5-7 (1)	8-11 (2)	12-15 (3)	16-18 (4)
Gromadzenie danych	9.1.1 Rozpoznaje i potrafi podać przykłady podstawowych danych osobowych, takich jak imię, wiek czy ulubione zajęcia.	9.2.1 Potrafi opisać proste sposoby ograniczania ilości swoich danych osobowych udostępnianych w internecie.	9.3.1. Potrafi wyjaśnić, w jaki sposób firmy wykorzystują dane osobowe do personalizowania treści i usług w internecie.	9.4.1. Analizuje etyczne konsekwencje gromadzenia danych – zarówno dla jednostki, jak i dla społeczeństwa jako całości.
Zagrożenia dla bezpieczeństwa i prywatności	9.1.2 Potrafi podać przykłady informacji, które można bezpiecznie udostępniać w internecie, oraz tych, których udostępnienie może być szkodliwe.	9.2.2 Rozpoznaje typowe oszustwa internetowe (np. fałszywe wiadomości, podejrzane linki, próby wyłudzenia danych).	9.3.2 Potrafi opisać, w jaki sposób platformy społecznościowe mogą zagrażać prywatności i bezpieczeństwu użytkowników.	9.4.2 Potrafi opisać zagrożenia dla bezpieczeństwa cyfrowego, na które narażone są firmy i organizacje.
Ochrona prywatności w sieci	9.1.3. Potrafi wyjaśnić, jak należy postąpić, jeśli chce się zrobić zdjęcie koleżance lub koledze z klasy albo udostępnić informacje na ich temat.	9.2.3. Potrafi ustalić proste zasady wspólnego dbania o prywatność w internecie.	9.3.3. Sprawdza, czy zasady obowiązujące w szkole dobrze chronią prywatność uczniów w internecie i zastanawia się, co można by poprawić.	9.4.3 Potrafi wyjaśnić, w jaki sposób Ogólne rozporządzenie o ochronie danych (RODO) chroni prywatność obywateli w internecie.
Nieodpowiednie treści	9.1.4 Potrafi wskazać zaufane osoby dorosłe, do których może się zwrócić o pomoc w sytuacjach związanych z korzystaniem z technologii.	9.2.4 Potrafi wyjaśnić, co należy zrobić, gdy w internecie natknie się na treści, które budzą strach, niepokój lub wydają się niewiąsące.	9.3.4 Potrafi rozmawiać o konsekwencjach oglądania lub udostępniania drastycznych treści w internecie, takich jak przemoc, wojna, przestępstwa, wypadki czy treści pornograficzne.	9.4.4 Potrafi ocenić skuteczność strategii i działań mających na celu ochronę dzieci przed drastycznymi treściami w internecie.
Udostępnianie treści o charakterze seksualnym/ nieodpowiednich treści	9.1.5 Rozpoznaje, kiedy coś w internecie sprawia, że czuje się nieswojo lub niekomfortowo.	9.2.5 Potrafi wyjaśnić, jakie zagrożenia wiążą się z udostępnianiem zdjęć lub nagrań – swoich albo innych osób – w internecie.	9.3.5 Potrafi wyjaśnić, co należy zrobić, gdy wizerunek osoby zostanie udostępniony w internecie bez jej zgody.	9.4.5 Potrafi przeanalizować możliwe konsekwencje udostępniania wizerunku w internecie – zarówno społeczne, jak i związane z edukacją czy karierą zawodową.
Niebezpieczne osoby w internecie	9.1.6 Rozumie, że nie każda osoba w internecie mówi prawdę o sobie i może udawać kogoś innego.	9.2.6 Potrafi opisać sposoby, jakimi osoby o złych zamiarach w internecie próbują zdobyć zaufanie dzieci i młodzieży oraz wie, jakie zachowania	9.3.6 Potrafi wyjaśnić, czym jest uwodzenie w sieci (grooming), oraz rozpoznać sygnały mogące świadczyć o takich zachowaniach.	9.4.6. Analizuje, w jaki sposób prawo, edukacja i technologie mogą pomóc w zapobieganiu uwodzenia dzieci w sieci.

		w sieci mogą świadczyć o próbie manipulacji lub uwodzenia przez dorosłych.		
Dbanie o własne bezpieczeństwo	9.1.7 Rozpoznaje, które sytuacje w internecie są bezpieczne, a które mogą być niebezpieczne.	9.2.7 Potrafi opisać, jak zablokować i zgłosić osobę, która zachowuje się niestosownie w internecie.	9.3.7 Potrafi wyjaśnić, w jaki sposób ludzie mogą być radykalizowani za pośrednictwem internetu.	9.4.7 Omawia przepisy dotyczące bezpieczeństwa w internecie i zastanawia się, czy są wystarczające, aby chronić użytkowników – szczególnie dzieci i młodzież.
Działania na rzecz bezpieczniejszego internetu	9.1.8 Sprawdza z dorosłym, zanim skorzysta z nowego urządzenia, aplikacji lub funkcji.	9.2.8 Potrafi wspólnie ustalić proste zasady bezpiecznego nawiązywania znajomości w internecie.	9.3.8 Potrafi doradzić innym, jak bezpiecznie korzystać z mediów społecznościowych i komunikatorów.	9.4.8 Potrafi ocenić skuteczność narzędzi ochrony i bezpieczeństwa dostępnych na platformach i w aplikacjach.

10 - Świadomość konsumencka

Uczniowie poznają wpływ swoich wyborów konsumenckich w świecie cyfrowym na społeczeństwo i środowisko.

TEMAT	5-7 (1)	8-11 (2)	12-15 (3)	16-18 (4)
Pieniądz cyfrowy	10.1.1 Zna różne sposoby płacenia – także takie, podczas których nie widać pieniędzy, np. kartą albo aplikacją.	10.2.1 Rozpoznaje cyfrowe formy płatności, takie jak karty debetowe, kredytowe czy portfele elektroniczne (np. BLIK, Google Pay).	10.3.1 Potrafi opisać główne cechy cyfrowych platform płatniczych (np. BLIK, PayPal, Apple Pay, Google Pay) i wyjaśnia, jak korzystać z nich w sposób odpowiedzialny.	10.4.1 Opisuje, czym są kryptowaluty, jakie mają główne cechy oraz jakie mogą być skutki ich używania i inwestowania w nie – zarówno z perspektywy użytkownika, jak i społeczeństwa.
Prawa konsumenta	10.1.2 Rozumie, że wszystko, co kupujemy, wiąże się z wydatkiem, a niektóre rzeczy kosztują więcej niż inne.	10.2.2 Potrafi opisać obowiązki sprzedawców wobec klientów.	10.3.2 Potrafi opisać swoje prawa w sytuacji problemu z produktem lub usługą zakupioną online.	10.4.3 Potrafi wskazać prawa konsumenta zawarte w regulaminach zakupów online.
Rozsądne gospodarowanie pieniędzmi online	10.1.3 Rozumie, że nie da się kupić wszystkiego co nam się podoba – nawet jeśli płaci się cyfrowymi pieniędzmi.	10.2.3 Potrafi wyjaśnić, dlaczego gry oznaczone jako „darmowe” mogą wiązać się z ukrytymi kosztami.	10.3.3 Rozpoznaje fałszywe promocje i oferty wprowadzające w błąd w środowisku internetowym.	10.4.3 Potrafi opisać sposoby weryfikowania, czy polecenie produktu przez influencera lub osobę publiczną jest wiarygodne.

Odpowiedzialne zakupy	10.1.4 Potrafi wyjaśnić różnicę między rzeczami, które są potrzebne (np. jedzenie), a tymi, które po prostu chce mieć (np. zabawki).	10.2.4 Potrafi stworzyć prosty budżet cyfrowy, który pozwala śledzić własne wydatki.	10.3.4 Potrafi omówić podstawowe zasady odpowiedzialnych zakupów online.	10.4.4. Potrafi ocenić, jak wybór między zakupami internetowymi a stacjonarnymi wpływa na ludzi i środowisko.
Analiza i rozumienie treści reklamowych oraz ich wpływu na odbiorców	10.1.5 Rozpoznaje reklamy w różnych formatach, np. w telewizji, w kreskówkach lub przed filmikami i materiałami wideo.	10.2.5 Rozpoznaje wybrane techniki perswazyjne stosowane w reklamach internetowych.	10.3.5 Potrafi opisać wybrane strategie stosowane w marketingu internetowym, takie jak narzędzia śledzące aktywność użytkownika czy współpraca z influencerami.	10.4. Rozumie rolę reklam w funkcjonowaniu platform oferujących użytkownikom bezpłatny dostęp do treści i usług.
Wpływ na środowisko naturalne	10.1.6 Wie, że urządzenia takie jak komputery, tablety i telefony potrzebują energii elektrycznej i skutkują emisją dwutlenku węgla.	10.2.6 Potrafi przedstawić schemat wpływu urządzenia cyfrowego na środowisko – od wydobycia surowców aż po utylizację.	10.3.6 Potrafi ocenić, ile energii zużywają jego/jej nawyki online, takie jak oglądanie streamów, granie w gry czy częste pobieranie plików.	10.4.6 Potrafi przeanalizować wpływ sztucznej inteligencji na środowisko.
Zrównoważony rozwój	10.1.7 Potrafi opisać, jak należy dbać o urządzenia cyfrowe — np. uważać, żeby ich nie upuścić, mieć czyste ręce, oraz wyłączać, gdy się ich nie używa.	10.2.7 Potrafi opisać sposoby recyklingu urządzeń cyfrowych, które pomagają zmniejszyć ilość elektrośmieci.	10.3.7 Potrafi poszukać sposobów na bardziej ekologiczne i oszczędne korzystanie ze swoich urządzeń cyfrowych.	10.4.7 Potrafi ocenić prawdziwość i wiarygodność deklaracji dotyczących ochrony środowiska składanych przez firmy i serwisy internetowe.
Etyczna konsumpcja	10.1.8. Ma świadomość, że aby móc kupić zabawki i gry, rodzice lub opiekunowie płacą pieniędzmi, które zarobili w pracy.	10.2.8 Potrafi wyjaśnić, jak wybór aplikacji, gier i urządzeń wpływa na ludzi na całym świecie.	10.3.8. Analizuje przyczyny dążenia ludzi do posiadania najnowszych urządzeń i aktualizacji, a także ich konsekwencje tych działań dla środowiska.	10.4.8 Potrafi zbadać etyczne standardy działania platformy internetowej w zakresie pochodzenia produktów, inkluzji społecznej oraz warunków pracy.